

ASIANUMERO: VN/16951/2020

Suomen luontopaneelin lausunto koskien keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa

Suomen luontopaneeli on tutustunut keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan ja pitää sitä huolella laadittuna, mutta osin ponnettomana. Vaikka pääaiheena on ilmasto, on tärkeää muistaa ja mainita, että ilmastotoimet voivat muodostaa myös vakavan uhkan luonnon monimuotoisuudelle. Suositeltavat ilmastotoimet on valittava ja suhteutettava voimakkuudeltaan niin, ettei monimuotoisuuskriisi pahene (UN 2019).

Vaikka ilmastotoimista metsä- ja maatalouden (ts. biotalouden) luontohaitat on totuttu näkemään maankäyttösektorin kautta (raivatut pellot, metsämaan nielu), on kulutusperusteinen taakanjakosektori myös maa- ja metsätaloustuotteiden käytön kautta iso vaikuttava tekijä monimuotoisuuskriisin pahentajana. KAISUN mukaan kotitalouksien kulutus ei ole vähentynyt riittävästi eikä myöskään maatalouden ilmastotoimet ole olleet riittäviä. Tästä syystä Luontopaneeli ihmettelee ilmiselvää vaikeutta todeta oleellinen: Haitallisten tuotteiden kulutusta on vähennettävä, joista suurimpana tekijänä lihansyönnin vähentäminen. Tämä erittäin merkittävä tekijä on haudattu lähinnä sivulauseisiin, vaikka tämänhetkinen lihan kulutus ei ole edes terveydellisesti kestävällä tasolla.

Yhtälailta metsätalouden käyttämää resurssimäärää olisi pystyttävä objektiivisesti kritisoimaan. On saatava vähemmästä materiaalista enemmän arvoisaa. Tämänhetkisen biotalouden taustalla olevat metsänhakkuumäärät ovat monimuotoisuuden näkökulmasta aivan liian korkeat, mutta KAISUssa tai Suomen juuri lausunnolla olleessa biotalousstrategiassa ei oteta kantaa hakkuumääriin. Lisäksi KAISUssa ilmastotoimena esitetty biotalous on jopa ilmastohaitallista metsänhakkuumäärien ollessa korkeita ja uhatessa nettonielua, suurimman osan raaka-aineesta karatessa ilmakehään hyvin nopeasti, joko bioenergiaksi, osana selluprosessia tai liian lyhytikäisinä tuotteina. Väitteistä huolimatta nykymetsätalous korvaa huomattavan huonosti fossiilisia tuotteita, kun tuotteiden vaikutus nettonieluun otetaan huomioon sillä aikajänteellä, missä ilmastotoimet tulee saada aikaan (Bäck ym., 2017, easac.eu 2018, JRC 2021).

Myös kansalaisten toimintaan liittyvä vaikuttamistyö on käsitelty luonnoksessa puutteellisesti. Kulutukseen kytkeytyvinä ohjaukeinoina mainitaan informaatio-ohjaus ("kampanjat, kasvatus ja muu viestintä kuten ympäristömerkintä" sekä "ilmastokasvatus jo peruskoulusta lähtien"), huomioitavina erityisryhminä mainitaan eri kieliryhmät. Kansalaisten toiminnan ohjaamista kestävämpiin valintoihin tuodaan myös esiin pariin otteeseen. Kansalaiskasvatusta tai kansalaisten roolia laajemmassa merkityksessä ei kuitenkaan luonnoksessa käsitellä, minkä puutetta korostaa prosessissa toteutettu laaja kansalaiskuuleminen; kansalaisia on itse prosessissa osallistettu näkemyksellisinä ihmisinä, ei kuluttajina, mutta kansalaisten ajatteluun ja toimintaan vaikuttamista ei tässä mielessä luonnoksessa käsitellä lainkaan (vrt. valmisteilla oleva MRL-lain uudistus, jossa tämä laajasti huomioitu).

Luontopaneeli kiinnitti myös huomiota toimien vaikuttavuuteen ja aktiivisuuden asteeseen. Siinä missä mm. liikenteen päästövähennyspolut olivat selvillä toimilla painotettu, maatalouden ja biotalouden toimet olivat huomattavasti epämääräisempiä ja niistä puuttui konkretiaa siitä, mitä toimia aktiivisesti suoritetaan (verotetaan, tuetaan, kielletään). Nämä olivat korvautuneet pyrkimys- ja innovaatiojargonilla.

Ilmastotoimien kelpoisuutta tulisi tarkastella entistä tarkemmin Do no significant harm -periaatteen mukaisesti, jotta monimuotoisuuskriisi ei pahene. Biotalous (tai myöskään muut

toimet) ei voi olla ilmastotoimien kärkenä, mikäli se aiheuttaa vuosi toisensa jälkeen mittavaa haittaa vesistöille ja metsäluonnon monimuotoisuudelle (Finer ym 2020, Nieminen ym. 2018; Kontiola & Raunio 2018; Hyvärinen ym. 2019). Tästä syystä, kuten myös tekstissä todetaan, biotalouden kestävyys osoittaminen on oleellista. Valitettavasti olemme kaukana tilanteesta, jossa käytänteet metsäbiomassan osalta olisivat kestävätkä saati selvästi osoitetut (ELY 2021). Vastaava kestävyysongelma vaivaa maataloutta ja myös palmuöljypohjaisia biopolttoaineita, monimuotoisuusongelmien jäädessä ulkomaille. Mm. Näistä syistä Luontopaneeli vaatii että riskit luontokatoon kerrotaan/arvioidaan ilmastotoimien osalta ja tuodaan selkeästi esille.

Viitattu kirjallisuus:

Bäck, J., Aszalós, R., Ceulemans, R.J.M., Glatzel, G., Hanewinkel, M., Kakaras, E., Kotiaho, J.S., Lindroth, A., Lubica, D., Luyssaert, S., Mackay, J., Marek, M.V., Morgante, M., Nabuurs, G.J., Ovaskainen, O., Salomé Pais, M., Schaub, M., Tahvonen, O., Vesala, T., Gillett, W., and Norton, M. 2017. Multi-functionality and Sustainability in the European Union's Forests. European Academies Scientific Advisory Committee, EASAC policy report 32.

Easac.eu 2018.

https://easac.eu/fileadmin/PDF_s/reports_statements/Carbon_Neutrality/EASAC_commenary_on_Carbon_Neutrality_15_June_2018.pdf

ELY 2021. Perustelut ELY-keskusten vetäytymiselle PEFC-standardityöryhmästä https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/44977/PEFC_PERUSTELUT_ELY-keskusten_VETÄYTYMISELLE.pdf/eefd144a-88f4-c3b2-fdc0-35519f4ec8ee?t=1619180870752

Finér L, Lepistö A, Karlsson K, Räike A, Tattari S, Huttunen M, Härkönen L, Joensuu S, Kortelainen P, Mattsson T, Piirainen S, Sarkkola, Sakari – Sallantausta T, Ukonmaanaho L (2020) Metsistä ja soilta tuleva vesistökuormitus 2020. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:6

Nieminen M, Sarkkola S, Hellsten S, ym (2018) Increasing and Decreasing Nitrogen and Phosphorus Trends in Runoff from Drained Peatland Forests—Is There a Legacy Effect of Drainage or Not? *Water Air Soil Pollut* 229:. <https://doi.org/10.1007/s11270-018-3945-4>

Hyvärinen E, Juslén A, Kemppainen E, et al. (2019) The 2019 red list of Finnish species. Ministry of the Environment and Finnish Environment Institute, Helsinki

JRC 2021. Policy Brief, Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution. European Commission's Knowledge Centre for Bioeconomy, https://knowledge4policy.ec.europa.eu/bioeconomy/topic/forestry-biomass_en

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). (2018). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018.

Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388s.

UN / Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General, Global Sustainable Development Report 2019: The Future is Now – Science for Achieving Sustainable Development, (United Nations, New York, 2019)